

Тетяна Казарцева

**КАММЕРЗЕНГЕРІН ІРА МАЛАНЮК:
«Я УКРАЇНКА З ГАЛИЧИНИ»**

“Серед володарів чудового дару, що підкоряв серця шанувальників оперного мистецтва, є світової слави українські співаки Олександр Мишуга, Соломія Крушельницька, Модест Менцинський, Іра Маланюк”

(Микола Колесса)

Мистецька освіта визначає трансляцію музичних надбань нації у свідомість кожного студента як актуальні завдання, які увиразнюють умови звернення до високої ролі діячів діаспори в утвердженні українських культурних цінностей для всього світу.

Розглянуто творчу особистість Іри Маланюк (1919–2009) – “українки з Галичини”, “Kammersengerin” Мюнхенської та Віденської державних опер, Примадонни оперної сцени, професора інтерпретації співу в аспекті концертно-виконавської, педагогічної діяльності та з нагоди присвоєння Івано-Франківській обласній філармонії її імені.

Іра Маланюк народилась 29.01.1919 року, м. Станиславів, нині Івано-Франківськ. Почесний професор Львівської національної музичної академії ім. М. Лисенка (1998). Ще за життя (від 2000 року) була почесним членом Івано-Франківського товариства Ріхарда Вагнера (Міжнародна спільнота Вагнерівських товариств).

За своїм походженням, мистецькою славою Іра Маланюк – явище унікальне. По матері – вона прямиий нащадок французького герцога фон Гіза, який в революційні часи (1792) емігрував до Австрії, де взяв прізвище фон Кісс. Дід – Олександр Мар’ян Жуковський (с. Глушків, біля м. Городенки). Бабуня – Габрієля фон Ключаріч (Відень). Іра Маланюк у 30-х рр. проживала у будинку батьків (тепер вул. Грушевського, 17), де батько Осип Маланюк мав приватну лікарську практику. Велика Соломія Крушельницька – її тітка.

Майбутня оперна діва навчалась в українській приватній школі імені М. Шашкевича та два роки в українській жіночій гімназії. Захоплення музикою і вокальні дані привели її до консерваторії при Польському Музичному Товаристві ім. С. Моношкі у Станиславові. Далі навчання у знаменитих Адама Дідури (Львів, 1937–39), Анни Бар-Мільденбург (Відень, 1944). Удосконалювала майстерність в “Моцартеумі” (Зальцбург, літо 1944).

Її гастрольна діяльність охопила практично всі найбільші оперні сцени Європи. Солістка оперних театрів Львова (1940–44 рр.), Граца (1945–47 рр.), Цюриха (1947–52 рр.), Мюнхена (1952–70 рр.), Відня (1956–74 рр.).

На Вагнерівському фестивалі в 1951 році врятувала оперу “Перстень Нібелунгів” під орудою Герберта фон Караяна, бо за три години вивчила незнайому партію Фріки, замінивши співачку, яка захворіла. Тріумфальний виступ співачки почули в прямиї трансляції євrorадіо. З цього часу розпочинається “світова слава Примадонни” (С. Павлишин). Співала під батотою великих диригентів: Фуртвенглера, Герберта фон Караяна, Дімітрі Мітропульоса, Бруно Вальтера та ін. Її партнерами по сцені були

провідні співаки, а саме: Маріо дель Монако, Джузеппе ді Стефано, Марта Мьодль, Марія Чеботарі...

Внесок Іри Маланюк у вокальну педагогіку та навчання співу високо цінується в Австрії. Вона була запрошена до почесного комітету Товариства приятелів музичних закладів у Відні. Нагороджена "Почесним хрестом знання і мистецтва" (1965). 70-річчя великої співачки було відзначене у пресі статтями і спогадами, особливо тепло її вітали у Граці. Ось фрагмент статті з "Wochenpost" від 2 березня 1989 року під назвою "Незабутній Керубіно. Іра Маланюк святкувала своє 70-річчя": "Велика дама музики недавно обходила 70-річчя свого народження. Іра Маланюк гість всіх великих оперних сцен, "Каммерзенгерін" Мюнхенської і Віденської Державних опер, нагороджена численними почесними відзнаками, протягом кільканадцяти років професор інтерпретації пісень у Грацькій Вищій музичній школі" [5, с. 98]. В 1990 р. запровадила на власні кошти стипендіальний фонд для кращих випускників камерного співу Вищої музичної школи в м. Граці.

Протягом 1994–2002 рр. побувала в мм. Львів, Івано-Франківськ, Коломия. Жителі с. Глушків (Поділля) радісно вітали біля церкви, де на меморіальній дошці викарбувано ім'я її прадіда, який давав гроші на це будівництво; всією громадою молились біля родинного гробівця, тут поховані предки – Жуковські, Могильницькі. Знаменно, що презентація її мемуарів "Іра Маланюк. Голос серця" відбулася 22.05.2002 року в місті дитинства і юності, в залі обласної філармонії. Здобувши світову славу, "Королева опери" завжди наголошувала – "Я українка з Галичини". Презентуючи видання, редактор, голова Львівського Товариства Ріхарда Вагнера Богдан Котюк зауважив: "... ми маємо нагоду спілкуватися з живою історією світової опери ХХ століття. Книжка є справжньою енциклопедією цього періоду в європейській музичній культурі" [2, с. 10].

Про життя на оперній сцені, про події й людей, з якими звела її мистецька кар'єра, розповідає "голосом серця" Іра Маланюк в "Автобіографії співачки". Ця книга надрукована в рік її 80-річчя (Австрія) і розрахована на німецько-мовного читача. Знаходимо тут екскурси в історичне минуле України, роз'яснення суті політичних, релігійних та мовних утисків. Щире бажання п. Маланюк поділитися спогадами з читачем рідною українською мовою посприяло Львівське Товариство Ріхарда Вагнера. Прикметно, в Передмові Іра Маланюк звертається до нас: "...тішуся з кожної можливості поділитися своїми думками з цінителями оперного мистецтва. Понад усе, що відтепер мій "Голос серця" заговорить рідною мовою і для моїх співвітчизників стане доступним життєвий шлях ще однієї української співачки, привідкриється картина оперного світу, який для Іри Маланюк став рідним домом на все життя" [4, с. 6–7].

Спів та сценічна гра завжди були для неї змістом життя, була одержима думкою – співати і промовляти до людей своїм співом. Юнацькі роки принесли їй стільки горя, що молодим людям сьогодні це важко уявити. Розповідає Іра Маланюк: "Не тільки мій розтерзаний народ, українці, а й багато мільйонів людей у тридцяті та сорокові роки століття, що, власне, завершується, зазнали тяжких злигоднів. Нема таких слів, щоб описати. Кожен, хто зумів врятувати свою долю і не впав жертвою, заслуговує поваги й захоплення... У перші повоєнні роки всі ми зрозуміли, як нам бракує музики і як неможливе перетворюється у можливе завдяки тому, що люди

мають великий потяг до мистецтва й краси. А як у ті чорні часи постраждали науковці! (Їх було багато в моїй родині). У чужих країнах їх диплом про освіту не визнавався, потрібна була нострифікація. А мені тільки дорікали: “Тобі треба лише рота розкрити, як вже маєш гроші!” Скільки праці, дисципліни й труднощів за цим криється, не всі можуть зрозуміти... Але Господь наділив мене тим єдиним, що я хотіла мати в житті – голосом серця” [4, с. 248].

“Одна з кращих Кармен сьогоднішньої Європи – це Іра Маланюк, українська співачка”, “Нова Венера, яка прийшла з України” і стала “однією з найвизначніших артисток”, “найбільших співачок континенту”, “справжня Примадонна”, “яка належить до найкращих у міжнародному суз’ї” і є серед “шести найбільших у світі виконавців вагнерівських опер”. Ось такі свідчення музичних критиків середини ХХ ст. з різних країн світу і стосуються вони автора книги “Голос серця” Іри Маланюк [5, с. 62–65]. Виконавиця мецо-сопранових, альтових партій сценічного та концертного репертуару, а саме: понад 85 оперних ролей, більше 50 кантатно-ораторійних партій, величезної кількості окремих арій, пісень і романсів композиторів різних стилів. “Співачка мальовничої шляхетності”, “співоча краса і полум’я”, “співачка, яка захоплює вже самою своєю появою і перекидає золотий міст від альта до мецо” – так поцінували її творчість швейцарські критики.

Зауважимо, патріотизм Іри Маланюк спеціально підкреслюється в українському часописі Аргентини (“Овид”, жовтень, 1952 р.) під час блискучих виступів у знаменитому театрі “Кольон” Буенос-Айреса, а це Доробелла в опері В. А. Моцарта “Так поступають всі” та Іродіада із “Сальоме” Р. Штрауса. В емігрантському середовищі її гастролі залишаються незабутньою подією, святом мистецтва. Місцеві українці влаштували на честь співачки вечір-зустріч, де вона захопила своїм виглядом і поведінкою, своєю щирою натурою. Наприклад, кореспондент Юрій Тис пише, що вона “... великого смаку жінка, скромна і шляхетна... Ця славна артистка так пожіночому захоплювалася вишивками, гуцульськими різьбами та виробами”. А далі, з її слів додає: “... як буду виступати, то очевидно, ніколи не забуду також про український репертуар. Хочу служити Україні тим, чим можу: буду співати для неї і про неї! Але мушу ще дуже багато працювати над собою, мушу і буду!” Стаття завершується побажаннями Іри Маланюк “... закінчити свою кар’єру блискучими виступами в операх вільного Києва і Львова” [5, с. 46].

Варто озвучити захоплене інтерв’ю української піаністки (учениці В. Барвінського) Дарії Гординської-Каранович: “...висловити нашу радість з нагоди Вашого цьогорічного виступу на Шевченківському святі у Відні. Ви не тільки високо піднесли рівень цієї академії, але й нам усім доказали, що Ви є однією з найкращих інтерпретаторів українських пісень. Культурою і музикальністю нагадуєте нашу Соломію Крушельницьку” [1, с. 66–67].

У співі вона завжди висловлювала саму себе, своє найглибше ество і завжди була природною. Співачка підкреслювала величезну роль інтуїції для інтерпретації солоспівів у виконавській майстерності, здобутої у педагогів найвищого рангу, які розвинули цей Божий дар; професійне спрямування роботи над розширенням діапазону, укріпленні найвищого і найнижчого регістрів, зміцненні й насиченості звучання для виконання музики Вагнера. Ці принципи інтерпретації, крім самої краси голосу, завжди відчувалися. “Багато допомагала винесена з родинного дому культура,

вроджена інтелігентність, здобута освіта, хоча протягом творчого життя вивчала нові іноземні мови, постійно розширювала свій світогляд інтенсивним читанням. Всі ці якості намагалася передати своїм студентам” [5, с. 98].

До речі, в архіві співачки знаходиться книга формату нотного альбому з таким написом: “Професор вищої школи, “Каммерзенгерін” Іра Маланюк, клас інтерпретації пісень у Вищій школі музики і сценічного мистецтва в Граці 1970–1989 рр.”. Безперечно, це зразок для кожного навчального закладу пошановування своїх колег, які йдуть на заслужений відпочинок.

В цьому підсумку праці професора надзвичайно широко описана педагогічна діяльність, а програми концертів і дипломних іспитів студентів її класу засвідчують стильовий діапазон виконуваних авторів – від бароко до сучасності. Варто зазначити, навчала не оперного, а камерного співу. Власне, виконання пісень, романсів, витонченої інтимної лірики “вимагає великого співацького досвіду, культури, ерудиції, знання психології. Іра Маланюк цими всіма якостями володіла у найвищій ступені та мала ще підхід, ключ до людського розуму й душі, педагогічний хист передавати свої знання, вміння учням. Крім поточного навчання проводила семінари інтерпретації камерного репертуару” [5, с. 96].

З інтерв’ю Крістіану Персі для його книги “Віденська опера” (Зальцбург, 1986): “Велика, багаторічна, відома всьому світові кар’єра, яка відтепер знайшла своє продовження у педагогічній діяльності – професор з фаху камерного виконання в Граці. Ми, критики, очевидно, змушені інколи бути песимістами. Оптимізм Іри Маланюк щодо молодих талантів, яким вона зарадила мене, вплинув справді благотворно”. А далі продовжує І. Маланюк: “Хто працює з молодими митцями й постійно має перед очима їхній великий талант, той не може співати в унісон у хорі песимістів, які кожен раз переконують нас, що мистецтво співу померло з попередньою генерацією” [4, с. 239–240].

Нагадаємо, 22 травня 2002 року в залі обласної філармонії нашу землячку вітав симфонічний оркестр Івано-Франківського музичного училища імені Дениса Січинського (диригент А. Дейчаківський) увертюрою Миколи Лисенка до опери “Тарас Бульба”. Із сольними номерами виступили Олег Мороз, Максим і Надя Федики, Лілія Бережна, Юрій Сич, Христина Томенчук, Андрій Крещенський. На закінчення концерту-презентації успішно прозвучав Концерт Д. Гершвіна (соліст Владислав Пірус) у супроводі Муніципального естрадного оркестру (диригент Валерій Чикирис). А на прес-конференції (23.05.2017 р.) “найкращих відгуків заслужили від “Королеви опери” учасники концерту класичної музики в обласній філармонії, що став продовженням презентації книжки “Іра Маланюк. Голос серця”. Знаменитість, яка слухала європейських виконавців найвищого рівня, про франківських зовсім юних та професійних музикантів на запитання журналістів про враження від виконавців відповіла: “... вони грали просто чудово”. І грали саме на тій сцені, де колись шістнадцятирічна Іра Маланюк пробувала свій голос” [7, с. 37].

Своє життєве кредо велика співачка виразила такими словами: “Мені снилося, що життя – радість. Я пробудилася і зрозуміла – це обов’язок. Я почала працювати, і ось – обов’язок став радістю!” [4, с. 248–249].

З великим успіхом (18–21.04.2007 р.) в м. Івано-Франківську відбувся Перший Всеукраїнський конкурс молодих вокалістів Іри Маланюк. З палкими побажаннями звернулася до учасників кандидат педагогічних наук, заслужений працівник культури

України, доцент Інституту мистецтв Прикарпатського національного університету ім. В. Стефаника, секретар оргкомітету та журі конкурсу, в даний час доктор мистецтвознавства, професор, громадський діяч Ганна Карась: “Хочеться побажати молодим співакам – учасникам конкурсу, щоб ці дві доміанти “обов’язок став радістю” нашої Великої землячки супроводжували їх творче життя”.

Таким чином, для здібної молоді важливим є сам приклад творчого і тернистого шляху “українки з Галичини”, яка дійшла до вершин світового визнання талантом і величезним зусиллям волі у постійній наполегливій праці. Як слушно зауважив композитор, Маєстро хорового диригування Микола Колесса “...кожен митець проходить свій творчий шлях, але любов до музики, відданість високим ідеалам єднає та зближує нас, навіть якщо розділяють відстань і час” [3, с. 8].

Зазначимо, творче кредо Івано-Франківського Товариства: “Висока художня ідея може тільки тоді здійснитись, коли вона сприймається і активно підтримується колективом, коли є безкорисливий ентузіазм її учасників” (Ріхард Вагнер) уможливив здійснення мрії небайдужих музикантів, мистецтвознавців, творчої інтелігенції Галичини щодо присвоєння імені Іри Маланюк обласній філармонії. Тому, тут доречно додати матеріали активного обговорення і висвітлення в засобах масової інформації [6].

Івано-Франківська обласна рада
Івано-Франківська обласна державна адміністрація
Управління культури, національностей та релігій

ПРЕС-РЕЛІЗ

30 травня 2017 р. о 13.00 год. відбудеться “Круглий стіл” з нагоди завершення процедури громадського обговорення щодо присвоєння Івано-Франківській обласній філармонії імені Іри Маланюк

Запрошені гості:

Тимків Василь Миколайович – директор Івано-Франківської обласної філармонії, кандидат наук з державного управління;

Ангеліна Володимирівна Голей – заступник директора Івано-Франківської обласної філармонії;

Ігор Йосипович Дем’янець – художній керівник Івано-Франківської обласної філармонії, кандидат мистецтвознавства;

Надія Лаврівна Загурська – директор департаменту культури міської ради;

Мирослава Мирославівна Корнелюк – заступник начальника управління культури, національностей та релігій Івано-Франківської ОДА;

Дмитро Іванович Нижник – директор департаменту містобудування, архітектури та культурної спадщини виконавчого комітету Івано-Франківської міської ради;

Юрій Іванович Черневий – голова комісії обласної ради, директор Прикарпатського лісогосподарського коледжу, кандидат сільськогосподарських наук;

Галина Василівна Тихобаєва – директор музею ім. Соломії Крушельницької, кавалер ордену Княгині Ольги III ступеня;

Олександр Володимирович Козаренко – композитор, піаніст, заслужений діяч мистецтв України, доктор мистецтвознавства, секретар Правління Національної Спілки композиторів України;

Ганна Василівна Карась – доктор мистецтвознавства, заслужений працівник культури України, професор кафедри методики музичного виховання та диригування, громадський діяч;

Тетяна Сергіївна Казарцева – голова Івано-Франківського Товариства Ріхарда Вагнера, асоційованого члена Міжнародної спільноти Вагнерівських Товариств, викладач-методист Івано-Франківського музичного училища імені Дениса Січинського;

Роман Михайлович Дзундза – керівник музичної частини обласної філармонії, оперно-симфонічний та хоровий диригент, лауреат премії ім. Марійки Підгірянки.

Питання до розгляду:

- результати громадського обговорення;
- пропозиції учасників круглого столу.

ДАТА: 30 травня 2017 р., ЧАС: 13:00 год.

Місце проведення: Івано-Франківська обласна філармонія, “Малий зал”

Контактна особа: керівник музичної частини філармонії – **Роман Дзундза:**
т. (+38) 096-21-20-210; e-mail: r.dzundza@gmail.com

Звіт про результати проведення громадського обговорення щодо проекту ініціативи присвоєння Івано-Франківській обласній філармонії імені Іри Маланюк (сценічне ім'я)

Відповідно до листа управління культури, національностей та релігій Івано-Франківської обласної державної адміністрації від 20.03.2017 року

№ 1895/01-006/032, у порядку передбаченому Законом України від 24.05.2012 р. № 4865 “Про присвоєння юридичним особам та об’єктам права власності імен (псевдонімів) фізичних осіб, ювілейних та святкових дат, назв і дат історичних подій”, Постановою Кабінету Міністрів від 24 жовтня 2012 р. № 989 “Про затвердження Порядку проведення громадського обговорення під час розгляду питань про присвоєння юридичним особам та об’єктам права власності, які за ними закріплені, об’єктам права власності, які належать фізичним особам, імен (псевдонімів) фізичних осіб, ювілейних та святкових дат, назв і дат історичних подій”, **Івано-Франківській обласній філармонії делеговано повноваження організатора громадських обговорень щодо присвоєння Івано-Франківській обласній філармонії імені Іри Маланюк (сценічне ім'я).**

Ініціатива про присвоєння імені прозвучала під час проведення XV-го зібрання родини Соломії Крушельницької, яке відбулося 15 жовтня 2016 року в приміщенні Івано-Франківської обласної філармонії. Її підтримали визначні представники музичної спільноти України, дирекція музично-меморіального музею Соломії Крушельницької у м. Львові, родичі Соломії Крушельницької та Іри Маланюк і звернулись з листом від 27.11.2016 р. № 080 до керівництва Івано-Франківської обласної державної адміністрації та обласної ради.

Проведено ряд заходів для забезпечення поінформованості громади Прикарпаття щодо проекту ініціативи присвоєння Івано-Франківській обласній філармонії імені Іри Маланюк (сценічне ім'я):

27 березня 2017 р. на сайті обласної філармонії та офіційній сторінці у мережі Facebook (www.facebook.com/FilarmoniaIF) опубліковано звернення до громадян під назвою “Громадське обговорення про присвоєння Івано-Франківській обласній філармонії імені Іри Маланюк” (http://filar.com.ua/content/content&content_id=5127).

28 березня 2017 р. о 12:00 год. у приміщенні Івано-Франківської обласної філармонії проведено прес-конференцію для ЗМІ щодо процедури громадського обговорення про присвоєння Івано-Франківській обласній філармонії імені Іри Маланюк. Модератори: директор філармонії Василь Тимків, художній керівник Ігор Дем'янець та голова Івано-Франківського Товариства Ріхарда Вагнера, викладач-методист ІФМУ Тетяна Казарцева (<https://www.youtube.com/watch?v=exZqnqu3QqA>)

28 березня 2017 р. опубліковано сюжет ТРК “Вежа” “Безіменний ім'я” (<https://www.youtube.com/watch?v=4sx5TJDxW6U>).

28 березня 2017 р. в ефірі радіопередача “Арт-світ” – “Іра Маланюк – майбутня хрещена обласної філармонії?” – автор Ірина Каразуб (<http://odtrk.if.ua/2017/03/28/art-svit-56>).

28 березня 2017 р. опубліковано статтю Ірини Бабій “Івано-Франківська обласна філармонія отримає нове ім'я” в газеті “Галицький кореспондент” (<http://gk-press.if.ua/ivano-frankivska-oblasna-filarmoniya-otrymae-nove-im-ya/>).

5 квітня 2017 р. о 19:10 год. на ОТРК “Галичина”; в програмі “Про головне в деталях” проведено прямий ефір з директором Івано-Франківської обласної філармонії Василем Тимківим та художнім керівником Ігорем Дем'янцем. Ведуча програми Надія Семенкович (журн. культ.-мист. програм) (https://www.youtube.com/watch?v=QUU_F2dKr5c).

20 квітня 2017 р. в Івано-Франківській обласній філармонії відкриття фестивалю професійної музики “Прикарпатська весна – 2017 р.”. Директор В. М. Тимків оголосив про початок громадських обговорень щодо присвоєння Івано-Франківській обласній філармонії імені Іри Маланюк.

28 квітня 2017 р. (радіо “Дзвони”, журн. Марія Солодчук) в передачі “Наші гості” художнім керівником Ігорем Дем'янцем та керівником музичної частини Романом Дзундзою повідомлено про громадські обговорення щодо присвоєння Івано-Франківській обласній філармонії імені Іри Маланюк.

11 травня 2017 р. в газеті “Західний кур'єр” опубліковано статтю “Іра Маланюк повертається в рідне місто”, автор Наталія Храбатин (<http://kuryer-if.info/%EF%BB%BFira-malanyuk-povertayetsya-v-ridne-misto/>).

З часу проведення громадського публічного обговорення (28.03.2017 – 12.05.2017), в обласній філармонії відбулось анкетування 15-ти респондентів, а саме: В. Качкан, О. Олійник, І. Любчик, М. Сулятицький, С. Дзвінська, О. Лугова, Ю. Ладан, Л. Кушнір, М. Дзьоба, О. Паньків, Р. Колодій, М. Некорак, В. Стебеньков, Н. Неліна, Л. Дуда, які підтримали цю ініціативу.

Узагальнюючи наведене вище у статті, вітаємо поважну громаду Прикарпаття з присвоєнням Івано-Франківській обласній філармонії імені Іри Маланюк (рішення Івано-Франківської обласної ради від 15.09.2017 року, № 620 – 17/2017 “Про присвоєння Івано-Франківській обласній філармонії імені Іри Маланюк”).

Отже, бажаємо творчих успіхів у втіленні в новітню історію філармонії пропозицій і побажань, які висловили поважні гості “Круглого столу”: Галина Тихобаєва – директор музею ім. Соломії Крушельницької, кавалер ордену Княгині Ольги III ступеня; Олександр Козаренко – композитор, піаніст, заслужений діяч мистецтв України, доктор мистецтвознавства, секретар Правління Національної Спілки композиторів України; Ганна Карась – доктор мистецтвознавства, заслужений працівник культури України, професор кафедри методики музичного виховання та диригування, громадський діяч; Тетяна Казарцева – голова Івано-Франківського Товариства Ріхарда Вагнера, асоційованого члена Міжнародної спільноти Вагнерівських Товариств, викладач-методист Івано-Франківського музичного училища імені Дениса Січинського, як-от: **створення кімнати-музею в приміщенні філармонії; до 100-річчя з Дня народження (2019) на державному**

рівні організувати та провести Міжнародний конкурс молодих вокалістів імені Іри Маланюк; започаткувати творчі зв'язки з Вищою школою Музики та сценічного мистецтва в м. Граці (Австрія).

“Українка з Галичини” та Богдан Котюк.

Перед входом в приміщення
Обласної філармонії: розчулена
наша Велика землячка.

Фото і заголовок із статті В. Заник
«Каммерзенгерін» Іра Маланюк в місто
свого дитинства і юності повернулась
“Королевою опери”» (22.05.2002 р.).
(часопис “Західний кур’єр”).

На сцені обласної філармонії
І. Маланюк приймає поздоровлення
від громадської організації
“Союз українок”.

Богдан Котюк – голова Львівського
Товариства Ріхарда Вагнера –
проводить презентацію книжки
“Іра Маланюк. Голос серця.
Автобіографія співачки”.

Література

1. Гординська-Каранович Дарія. З інтерв'ю у Відні // “Наше життя”, № 8, 1956р. – вид. “Союз Українок Америки” [5, с. 66-67].
2. Заник Вероніка. Каммерзенгерін повертається. // Часопис “Західний кур’єр”. – Івано-Франківськ, 24.05.2002 р. – С. 10.
3. Колесса Микола. Слово про співачку // Іра Маланюк. Голос серця. Автобіографія співачки. – Видавництво “Collegium musicum” Львівського товариства Р. Вагнера. – Львів, 2001. – 306 с.
4. Маланюк Іра. Голос серця. Автобіографія співачки // Вид. “Collegium musicum” Львівського Товариства Ріхарда Вагнера. – Львів, 2001. – 306 с.
5. Павлишин Стефанія. Історія однієї кар’єри // Редакція газети “Неділя”, видавництво “Вільна Україна”. – Львів, 1994. – 107 с.
6. Прес-реліз звіту про результати проведення громадського обговорення проекту ініціативи щодо присвоєння Івано-Франківській обласній філармонії імені Іри Маланюк (сценічне ім'я). // Івано-Франківська обласна філармонія, “Круглий стіл”. – Модератор В. М. Тимків. – 30.05.2017 р.
7. Kazartseva Tetyana. Ira Malaniuk. The voice of her heart has returned to Ukraine. // Wagner weltweit. Die Zeitschrift des Richard Wagner Verband International e. V. ISSN 1618-3886, Nr. 41, März 2004, 15. Jahrgang. – С. 36–38.

